

Ναυπάκτου Ιερόθεος: Προσκυνηματικές περιηγήσεις

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Εισήγηση στο συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στο Αγρίνιο για τον Προσκυνηματικό και Εναλλακτικό τουρισμό, η οποία έλαβε χώρα στο “σκηνικό” του Κτήματος Πιθάρι στη Λίμνη Τριχωνίδα και διοργάνωσε η Ένωση Ξενοδόχων Αιτωλοακαρνανία, έκανε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος.

Διαβάστε την εισήγηση του Σεβασμιωτάτου:

Έπειδή ο σοφός Άντισθένης γράφει «ἀρχή σοφίας ὀνομάτων ἐπίσκεψις» θά ἀρχίσω μέ τόν ὀρισμό τί σημαίνει «τουρισμός». Ἡ ἀγγλική λέξη tourism δηλώνει τό νά μετακινεῖται κανεῖς ἀπό τόπο σέ τόπο κυρίως γιά ψυχαγωγικούς λόγους. Ἀπό τήν

κίνηση αυτή δημιουργήθηκε ο όρος τουρισμός.

Ο όρος αυτός δόθηκε και στην μετακίνηση ανθρώπων και ομάδων για θρησκευτικούς λόγους και έτσι ως τουρίστες ονομάστηκαν οι περιηγητές. Η έκφραση θρησκευτικός τουρισμός «χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1937 από την Κοινωνία των Έθνών, την προκάτοχο του Οργανισμού Ηνωμένων Έθνών (ΟΗΕ) προκειμένου όπως χαρακτηρισθούν εκείνοι που αποδημούσαν προς ξένους τόπους για ένα διάστημα περισσότερο των 24 ωρών»

Οι πρώτοι περιηγητές-τουρίστες ήταν οι Χριστιανοί, οι οποίοι περιφέρονταν σε διάφορους εκκλησιαστικούς χώρους, κυρίως όμως στους Αγίους Τόπους, για να προσκυνήσουν τα μέρη εκείνα όπου έζησε, σταυρώθηκε, τάφηκε, αναστήθηκε και αναλήφθηκε ο Χριστός και όπου έζησε και η πρώτη Χριστιανική Εκκλησία, καθώς επίσης και μέ μοναστικά κέντρα στα οποία ζούσαν Άγιοι, για να τους ρωτήσουν διάφορα θέματα που τους απασχολούσαν. Διάφορα κείμενα τα οποία έχουν διασωθῆ, όπως το Γεροντικό, ο Εύεργετινός κ.ά. είναι χαρακτηριστικά αυτής της νοοτροπίας.

Οι μετακινούμενοι χαρακτηρίζονταν και ως απόδημοι, διότι έβγαιναν από τους δήμους καθώς επίσης και όδοιπόροι, διότι όδοιπορούσαν μέ τις δύσκολες τότε συνθήκες. Είναι γνωστό το λεγόμενο Όδοιπορικό της Αιθερίας από την Δύση, που ήταν μιά μοναχή του 5ου αιώνα, ή οποία επισκέφθηκε τους Αγίους Τόπους και έγραφε τις έντυπώσεις της από τις περιηγήσεις στην Γερόντισσά της.

Αυτές τις μετακινήσεις συναντούμε και σε άλλα θρησκευάματα για ανάλογους σκοπούς.

Σήμερα έχουν προταθῆ άλλοι καλύτεροι όρισμοί, που αποδίδουν περισσότερο την πραγματικότητα. Θεωρείται ότι αντί του θρησκευτικού τουρισμού καλύτερος όρισμός είναι η έκφραση «προσκυνηματική περιήγηση», που δηλώνει μιά μετακίνηση και περιήγηση από τόπο σε τόπο, όχι χάριν ψυχαγωγίας, αλλά χάριν προσκυνήσεως. Επίσης χρησιμοποιείται κυρίως για τα Ίεροσόλυμα ο όρος «προσκυνηματική θεωρία».

Σήμερα όπως έχει παρατηρηθῆ ο γενικός τουρισμός «άποτελεῖ μιά πολυεθνική και πολυδιάστατη βιομηχανία, ένα σημαντικό στοιχείο κοινωνικής, πολιτισμικής, πολιτικής και οικονομικής πραγματικότητας της εποχής μας». Πρόκειται για μιά βιομηχανία τουριστική που απασχολεί έναν στους κάθε έννέα κατοίκους της γῆς και αποφέρει πολλά κέρδη, πάνω από τρία τρισεκατομμύρια ευρώ. Μέσα σε αυτή την πολυεθνική και πολυδιάστατη βιομηχανία έντάσσεται και ο θρησκευτικός τουρισμός που γίνεται άφορμή για πλουτισμό πολλών παραγόντων. Διαπιστώνεται

ὅτι διακιννοῦνται περίπου 200 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι γιά θρησκευτικούς λόγους καί ὁ παγκόσμιος τζίρος ἀνέρχεται στά 15 δις εὐρώ.

Εἶναι εὐνόητον ὅτι ἡ προσκυνηματική περιήγηση δέν εἶναι εὐκόλη πράξη, γιατί ἐγκυμονεῖ καί πολλούς κινδύνους, ὅταν δέν διοργανώνεται κατάλληλα. Μπορεῖ νά ὠφελήσῃ καί νά βλάψῃ τούς προσκυνητές. Κάνοντας λόγο γιά προσκυνηματική περιήγηση, ἐννοοῦμε κυρίως τρία πράγματα. Πρῶτον, αὐτούς πού διοργανώνουν τέτοιες ἐκδρομές-περιηγήσεις, δεύτερον, τό πρόγραμμα τῶν περιηγήσεων καί τρίτον, τούς χώρους πού φιλοξενοῦν τούς προσκυνητές.

Ἡ Ἐκκλησία ἐνδιαφέρεται ἰδιαίτερα καί γιά τούς τρεῖς αὐτούς παράγοντες, ἔχουμε καί Συνοδικόν Γραφεῖον προσκυνηματικῶν περιηγήσεων, γιατί δέν πρέπει νά βλέπῃ τόν ἄνθρωπο ὡς μιά ἀτομική μονάδα, οὔτε ὡς ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσιμο, ἀλλά ὡς ἄνθρωπο πού ἐνδιαφέρεται νά ἀντιμετωπίσῃ τήν μοναξιά ἢ νά ἱκανοποιήσῃ ἄλλες ἐσωτερικές ἀναζητήσεις.

Ἡ Ναυπακτία, ὅπως εἶναι γνωστόν, εἶναι ἕνας χῶρος πού συνδυάζει ὁμορφιά καί παράδοση, πολιτισμό καί σύγχρονη ζωή. Ἐπειδή ἔχω ἐπισκεφθῇ τά Ζαγοροχώρια καί τό Πήλιο, αἰσθάνομαι ὅτι ἡ Ὁρεινή Ναυπακτία εἶναι κάτι μεταξύ αὐτῶν τῶν δύο, γι' αὐτό καί εἶναι μιά περιοχή μέ μεγάλο φυσικό πλοῦτο καί ὁμορφιά.

Συγχρόνως, ἔχει καί πολύ μεγάλη πολιτιστική καί ἐκκλησιαστική παράδοση. Ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία, ὅπως καί ἡ θρησκεία, εἶναι τό κέντρο τοῦ πολιτισμοῦ, κατά τόν Max Weber. Θεωρῶ ὅτι ὁ θρησκευτικός τουρισμός στήν Ναυπακτία θά πρέπει νά συνδυάζῃ τρία στοιχεῖα, τά μνημεῖα, τήν σύγχρονη ἐκκλησιαστική ζωή καί τήν διαχρονική παράδοση.

Διασώζονται μέχρι σήμερα πολλά καί θαυμαστά μνημεῖα τέχνης, ὅπως εἶναι ἡ Ἱερά Μονή Ἀμπελακιώτισσας, πού ἱδρύθηκε τόν 15ο αἰώνα, ἡ Ἱερά Μονή Ἀγίου Ἰωάννου Προδρόμου τῆς Βομβοκοῦς πού ἀνοικοδομήθηκε τόν 17ο αἰώνα, ἡ Παναγία ἡ Παναξιώτισσα στήν Γαυρολίμνη, ἡ ὁποία εἶναι ἔργον τέχνης τοῦ 11ου αἰῶνος καί πολλά ἄλλα διασωθέντα ἢ ἐρειπωμένα μοναστικά κέντρα, ὅπως ὁ Ἅγιος Δημήτριος Κρυονερίων, ἡ Παναγία ἡ Καβαδιώτισσα, ἡ Ἀγία Σωτήρα στό Χρύσοβο, ἡ Παναγία Φιλοθέου Νεοκάστρου κλπ. Σημαντικό μοναστικό κέντρο εἶναι τό σπήλαιο τοῦ Ἀγίου Νικολάου Βαράσοβας, πού εἶναι σπάνιας μορφῆς Ἐγκλείστρα πού διασώζει στοιχεῖα ζωῆς ἀπό τόν 9ο μέχρι τόν 18ο αἰώνα καί ὅλο τό μοναστικό καί ἀσκητικό συγκρότημα τῆς Βαράσοβας.

Πέρα ἀπό αὐτό, πρέπει ἡ προσκυνηματική περιήγηση νά ἔχῃ ἐπαφή μέ τίς ἐκκλησιαστικές τελετές πού γίνονται στά μνημεῖα αὐτά, ἥτοι θεῖες Λειτουργίες στίς πανηγύρεις τους, ἱερές Παρακλήσεις στά θαυμαστά προσκυνήματα πού

διατηρούνται, άγρυπνίες κλπ. Αυτό γίνεται ιδιαίτερα στην Ίερά Μονή Άμπελακιώτισσας. Επίσης, τουλάχιστον μία φορά τόν χρόνο γίνεται μία καταλυκτική θεία Λειτουργία στό σπήλαιο τοῦ Ἁγίου Νικολάου Βαράσοβας μέ πολύ κόσμο. Χαίρομαι κάθε χρόνο πού ἀνέρχομαι στό σπήλαιο καί πατῶ σέ χώρους πού ποτίσθηκαν μέ άσκητικούς άγῶνες καί ιδρωτες. Βέβαια πρέπει νά δοθῇ ιδιαίτερη προσοχή στόν χῶρο αυτό, νά γίνη προσβάσιμος καί νά άρχίσουν άναστηλωτικές έργασίες.

Άκόμη ό λεγόμενος θρησκευτικός τουρισμός περιλαμβάνει καί τήν συμμετοχή σέ πολιτιστικές δραστηριότητες τίς όποιες διοργανώνουν οί πολιτιστικοί Σύλλογοι τούς καλοκαιρινούς μήνες κατά τίς πανηγύρεις τῶν Ίερῶν Ναῶν. Μόνο πού θά πρέπει νά προσέχουν νά μήν άλλοιώνουν τόν χαρακτήρα τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν έκδηλώσεων καί νά μήν δημιουργοῦν ρύπανση τοῦ περιβάλλοντος χώρου, άκόμη καί ήχορύπανση.

Πάντως, θά πρέπει ὅλοι νά δραστηριοποιηθοῦν περισσότερο γιά τήν άξιοποίηση καί ένεργοποίηση αὐτοῦ τοῦ νέου φαινομένου, τῆς λεγόμενης προσκυνηματικῆς περιήγησης ἥ θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ. Θά πρέπει νά άναβαθμισθῇ έκκλησιαστικά καί πολιτιστικά καί γιά αὐτό συγχαίρω τό παρόν Συνέδριο.
